

ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЦУКРОБУРЯКОВОЇ ГАЛУЗІ

А. С. ГРИЦЕНКО, аспірант*
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
e-mail: sems88@yandex.ru

Анотація. Досліджено питання загроз економічній безпеці підприємства. Згруповано види загроз відповідно до їх основних класифікаційних ознак. Уперше виокремлено логістичні загрози відповідно до сфери виникнення. Обґрунтовано вплив загроз на виробничо-господарську діяльність підприємств цукробурякової галузі.

Ключові слова: безпека, підприємство, економічна безпека, класифікація, небезпека, загроза

Актуальність. В умовах ринкової економіки забезпечення захисту господарської діяльності є одним із найголовніших завдань для підприємств незалежно від їх виду діяльності та форм власності. Вітчизняний досвід переконує, що перед підприємствами цукробурякової галузі постійно виникають загрози щодо їх прибуткової діяльності. Тому господарюючим суб'єктам необхідно своєчасно виявляти та прогнозувати появу можливих загроз, оцінювати рівень їх впливу на результати господарювання та опрацьовувати відповідні заходи нейтралізації. Ці заходи будуть сприяти підвищенню рівня економічної безпеки підприємств цукробурякової галузі та їх ефективній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням загроз економічній безпеці підприємства займалися багато вітчизняних та зарубіжних учених, серед яких: Н. Й. Реверчук, В. І. Франчук, В. В. Крутов, М. П. Копка, Г. Ю. Дарнопих, В. І. Ярочкин, Н. О. Подлужна, О. В. Родіонов, А. В. Черкасов, Н. В. Білошкурська, М. В. Білошкурський, О. О. Мельник, М. І. Копитко. Проте суперечливість поглядів науковців щодо розуміння сутності поняття «загроза економічній безпеці підприємства» потребує його подальшого дослідження та уточнення.

Мета дослідження – розробка пропозицій щодо виявлення та прогнозування появи можливих загроз економічній безпеці підприємств цукробурякової галузі, оцінювання рівня їх впливу на результати господарювання та опрацювання відповідних заходів нейтралізації.

Матеріали і методи дослідження. У роботі застосовуються загальнонаукові та специфічні методи пізнання: *метод статистики й документів* (під час збору інформації було опрацьовано, систематизовано та проаналізовано ряд документів Національної асоціації цукровиків

* Науковий керівник – доктор економічних наук, професор О. Ю. Єрмаков

України «Укрцукор» та Державної служби статистики України); *метод аналізу і синтезу* (у процесі дослідження сутності, змісту поняття «загроза» для виокремлення його основних складових, виявлення основних взаємозв'язків між ними); *метод індукції і дедукції* (для виявлення основних закономірностей функціонування підприємств цукробурякової галузі); *математичний метод* (під час опрацювання даних); *графічний метод* (демонстрація результатів аналізу).

Результати дослідження та їх обговорення. Насамперед, потрібно зазначити, що цукробурякова галузь України протягом багатьох років займала провідне місце як на зовнішньому, так і внутрішньому ринках, підтримувала стабільність життєвого рівня села, забезпечувала значні надходження до бюджетів усіх рівнів. Цукрові заводи формували навколо себе соціальну інфраструктуру сільських та міських населених пунктів. Проте, за останні роки, унаслідок низки причин переважно економічного та політичного характеру, становище підприємств цукрової промисловості значно погіршилося, що призвело до значного скорочення їх кількості (рис. 1).

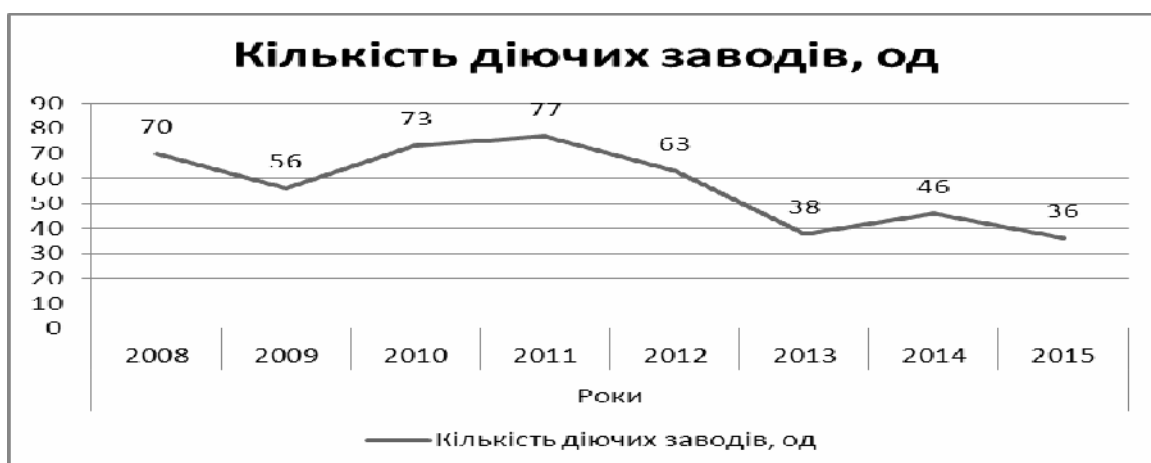

Рис. 1. Динаміка кількості діючих цукрових заводів в Україні за 2008–2015 роки*

*Джерело: за даними Національної асоціації цукровиків України «Укрцукор».

Саме тому, вкрай потрібним є вивчення умов ринкового функціонування господарюючих суб'єктів, щоб своєчасно усунути або попередити дію дестабілізуючих факторів впливу на діяльність підприємств цукрової галузі та рівень їх економічної безпеки.

Так, у теоретичному плані Н. В. Білошкурська та М. В. Білошкурський зазначають, що економічна безпека підприємства характеризується станом захищеності від несприятливого впливу дії факторів внутрішнього і зовнішнього походження, який досягається за допомогою адаптованості до змін, ефективності використання виробничих ресурсів, розробки й реалізації напрямів розвитку, які забезпечать стійке функціонування та гармонізацію власних інтересів та інтересів суб'єктів зовнішнього середовища [2].

Щодо підприємств цукрової галузі, то процес управління їх економічною безпекою можна розглядати як комплекс заходів, спрямованих на досягнення стану економічної безпеки господарюючих суб'єктів, тобто стану, у якому ймовірність негативних змін під впливом зовнішнього або внутрішнього середовища є мінімальною.

Щодо поняття «загроза» економічній безпеці підприємств, то існує багато підходів до його розуміння (табл. 1).

Родіонов О. В., Черкасов А. В., досліджуючи економічну безпеку підприємства розглядають вплив на неї не «загроз», а саме: «чинників зовнішнього і внутрішнього середовища» [12, с. 21]. Причому, до уваги беруться не тільки чинники, які негативно впливають або стримують розвиток підприємств, а й ті, які йому сприяють. На нашу думку, цей підхід дає змогу більш комплексно оцінити рівень економічної безпеки підприємств, спрогнозувати або нейтралізувати дію негативних чинників та залучати ті, які будуть підвищувати ефективність розвитку й діяльності підприємства.

1. Сутність та зміст категорії «загроза» економічній безпеці підприємства

Автор	Визначення
Закон України про основи національної безпеки [1, с. 351]	Загрози національній безпеці – наявні та потенційно можливі явища і чинники, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України.
Реверчук Н. Й [11, с. 29]	Реальна можливість дії навмисного чи ненавмисного характеру, яка порушує режим функціонування підприємства, завдає матеріальної шкоди у формі фінансових втрат, включаючи упущену вигоду.
Франчук В. І. [14, с. 72]	Дія дестабілізуючих природних і (або) суб'єктивних факторів, пов'язаних із недобросовісною конкуренцією, порушенням законів та норм, цілісності процесів чи об'єктів, що можуть спричинити потенційні або реальні збитки, які здатні викликати небезпеку для корпоративної системи.
Крутов В. В. [7]	Потенційно можливі або реальні дії, здатні завдати суб'єктам підприємництва матеріальної шкоди.
Копка М. П. [6, с. 15]	Потенційна можливість реалізації небезпеки, яка виникає в результаті впливу сукупності чинників або їх окремих складових
Дарнопих Г. Ю. [3, с. 4]	Сукупність дій або бездіяльності, умов і чинників, що породжують економічну небезпеку для життєво важливих інтересів країни
Ярочкин В. І. [15]	Потенційні або реальні дії, які призводять до матеріальних чи моральних збитків.
Подлужна Н. О. [9, с. 7]	Конкретна небезпека, яка створює певні перешкоди у виробничо-комерційній діяльності підприємства і здійсненні його економічних інтересів

Проведений нами аналіз функціонування галузі свідчить, що скорочення кількості цукрових заводів в Україні відбулося за рахунок перевищення обсягу виробництва над обсягом споживання (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка виробництва та споживання цукру в Україні за 2008–2015 роки*

*Джерело: за даними Національної асоціації цукровиків України «Укрцукор».

До чинників зовнішнього середовища відносять: державне регулювання економіки, ресурсний потенціал, трудові ресурси, інтелектуальні ресурси, товарні ринки, ринкову інфраструктуру. Основні чинники внутрішнього середовища – фінансові, інвестиційні, інноваційні, інформаційні, техніко-технологічні, організаційно-управлінські, кадрова політика і система мотивації, умови праці, культура виробництва, якість устаткування, ефективність комунікацій, соціально-психологічні, продукція.

За офіційними даними Державної служби статистики України, обсяг виробництва цукру за 2015/2016 маркетинговий рік (МР) становив 1,4 млн т, що на 33,13% менше, ніж у 2014/15 МР, а загальний обсяг споживання становив 1,01 млн т, що на 44% менше, ніж за попередній рік, унаслідок чого утворилася велика кількість перехідних залишків на кінець періоду [16].

Профіцит цукру на внутрішньому ринку України підтверджується стабільністю цінової ситуації (рис. 3).

За даними моніторингу Державної служби статистики України станом на 27 травня 2016 р., середні роздрібні ціни на цукор, порівняно з 17 грудня 2015 року, знизилися на 8,78% і становлять 13,5 грн/кг [16].

Незважаючи на стабільність цін, ДСБУ «Аграрний фонд» наприкінці січня 2016 р. розпочав товарні інтервенції цукру-піску з державного інтервенційного фонду [15]. Станом на 11 березня 2016 р., було реалізовано 11 тис. т цукру (0,7% від загального попиту внутрішнього ринку) за ціною 11,28 грн/кг. Проте, якщо на ринку відсутній дефіцит цукру, то необхідності інтервенцій держави не повинно бути,

оскільки вони спричинюють нагромадження його залишків серед інших учасників, що погіршує їх скрутне становище.

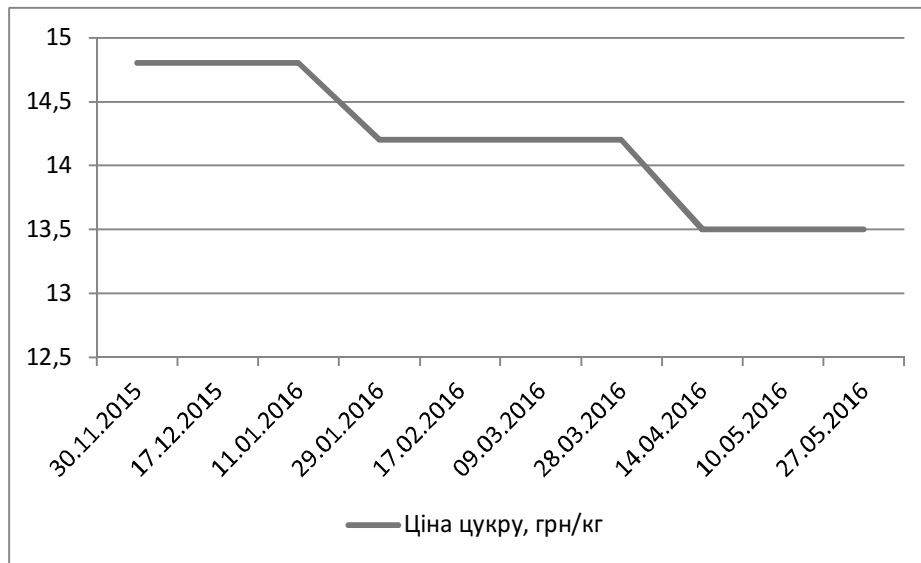

Рис 3. Динаміка відпускних цін на цукор в Україні*

*Джерело: за даними Державної служби статистики України.

Надзвичайно негативно на розвиток галузі вплинула крадіжка із ДСБУ «Аграрного фонду» 30 тис. т цукру на суму 420 тис. грн, який постачається на ринок по 8 грн/кг. Про це повідомив 16 березня 2016 року на прес-конференції генеральний директор НАЦУ «Укрцукор» [10].

Отже, профіцит цукру, який спричинений як легальними, так і протиправними діями, призвів до того, що підприємства цукрової галузі зазнали величезних збитків, оскільки не змогли реалізувати в повному обсязі свою продукцію і, відповідно, покрити витрати, пов'язані з її виробництвом. Унаслідок цього, виробники цукру, які не інтегровані у великі агрохолдинги та не мають достатнього рівня фінансової міцності, вимушені були припинити свою виробничо-господарську діяльність.

Слід також зазначити, що діяльність підприємств цукрової галузі має ряд особливостей, а саме: високий рівень матеріалоємності та енергоємності виробництва (витрати на паливо та газ у структурі собівартості продукції становлять 25–35%); сезонність виробництва (виробничий цикл триває від 90–140 днів), низький рівень ліквідності, похідний характер попиту тощо. Усі ці фактори посилюють вплив інших негативних чинників та значно впливають на результати діяльності підприємств [13, с. 6–11].

Також істотно стримує розвиток цукробурякової галузі України обмеженість основних каналів збуту продукції та встановлення квоти на постачання цукру в ЄС (у 2015/16 МР – 20 070 т). Причому, найбільшими експортерами цукру стали цукрові заводи, що є інтегрованими до складу великих агрохолдингів, і на які припадає 68% експорту у вересні – січні 2015/15 МР (ТОВ «Фірма «Астарт-Київ» – ВП «Яреськівський цукровий завод» (4,61 тис. т), ТзОВ «Хмільницьке» (2,95 тис. т); компанія «Укрпродінвест» – ЗАТ «Поділля-продовольча компанія» (4,56 тис. т).

Вагомим чинником є й відставання рівня технології вітчизняного цукробурякового виробництва від європейських країн. Так, виробництво цукру у розрахунку на 1 га посіву цукрових буряків в Україні становить 5,9 т/га, що у 1,68 раза менше, ніж у країнах Європейського Союзу, де воно становить 9,9 т/га.

Постійне підвищення цін на газ та мінеральні добрива, зростання собівартості продукції і, як наслідок, падіння її конкурентоспроможності на ринках призводить до значних збитків для цукровиробників. Збиткова виробничо-господарська діяльність багатьох цукрових заводів стала причиною їх банкрутства і закриття.

Таким чином, здійснений аналіз наукової літератури і практичного досвіду свідчить, що існує багато загроз економічній безпеці підприємств, але звернемо увагу на ті, які мають найбільш суттєве значення для забезпечення ефективного функціонування цукрової галузі (табл. 2).

2. Класифікація загроз економічній безпеці підприємств цукробурякової галузі*

№	Класифікаційна ознака	Види
1.	За сферою виникнення:	внутрішні, зовнішні, економічні, політичні, правові, техногенні, екологічні, конкурентні, контрагентські, виробничі, фінансові, інвестиційні, кадрові, організаційні, технологічні, інноваційні, експортно-імпортні, логістичні
2.	За тривалістю дії:	тимчасові, постійні
3.	За ступенем небезпеки:	несуттєві, помірні, небезпечні, особливо небезпечні
4.	За можливістю здійснення:	реальні, потенційні
5.	За джерелом походження:	об'єктивні, суб'єктивні
6.	За можливістю настання:	очевидні, латентні
7.	За характером спрямування:	прямі, непрямі
8.	За здійсненням у часі:	безпосередня, поточна, далека
9.	За ймовірністю настання:	малоймовірні, ймовірні, значно ймовірні, неминучі
10.	За можливістю запобігання:	непередбачувані, передбачувані.
11.	За можливістю прогнозування:	прогнозовані, випадкові
12.	За об'єктами зазіхання:	земля, капітал, персонал, ділова репутація, інформація, технології.
13.	За способом здійснення:	розкрадання, здирство, шпигунство, психологічний вплив та підкуп персоналу, навмисне пошкодження майна.

*Джерело: узагальнено та доповнено автором на основі [5, с. 202; 8, с. 100].

Наведена в табл. 2 класифікація загроз економічній безпеці підприємств цукробурякової галузі потребує детального розгляду та обґрунтування кожної із основних видів загроз, що й було здійснено нами шляхом узагальнення та доповнення на основі М. І. Копитка та О. О. Мельника [5, с. 202 ; 8, с. 100].

Зазначимо, що загрози економічній безпеці підприємств розподіляються наступним чином.

За сферою виникнення: *внутрішні* – пов'язані із діяльністю підприємства на мікрорівні, а саме: організація праці та соціальної сфери персоналу, дотримання технологічності бізнес-процесів та багато інших; *зовнішні* – обумовлюються станом зовнішнього оточення та не залежать від діяльності суб'єкта господарювання; *економічні* – виникають під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, таких як інфляція, зміна попиту, зниження платоспроможності населення та ін.; *політичні* – спричинені політичною нестабільністю; *правові* – недосконалість податкового і господарського законодавства; *техногенні* – пожежі, транспортні аварії, вибухи, аварії із викидами біологічно небезпечних речовин; аварії на очисних спорудах, на електроенергетичних системах, обвалення будівель і споруд та ін.; *екологічні* – землетруси, повені, посуха, виснаження природних ресурсів, евтрофікування навколишнього середовища, забруднення ксенобіотиками, погіршення якості підземних вод та ін.; *конкурентні* – загроза збитків від наслідків недобросовісної конкуренції; *контрагентські* – шахрайство, збитки, спричинені ухиленням від виконання зобов'язань; *виробничі* – виникають у результаті здійснення виробничої діяльності підприємства; *фінансові* – виникають під впливом як внутрішніх дестабілізаційних процесів, так і зовнішніх та є наслідком втрати фінансових ресурсів підприємства; *інвестиційні* – можлива втрата або недоотримання прибутку внаслідок інвестування коштів у ненадійні або ризикові проекти; *кадрові* – виникають унаслідок навмисних або ненавмисних дій персоналу які призводять до виникнення на підприємствах збитків (низька кваліфікація, неефективність системи мотивації, напруженість соціально-психологічного мікроклімату, переманювання конкурентів, інфляційні процеси, що впливають на рівень заробітної плати та ін.); *організаційні* – нераціональна організація праці і робочого часу; *технологічні* – високий рівень фізичного і морального зношення устаткування; *інноваційні* – полягають у неконтрольованості процесу науково-дослідних робіт, які призводять до виникнення шкідливих для оточення і суспільства інновацій [4, с. 12]; *експортно-імпортні* – формалізовані проблеми на митниці, які збільшують термін проходження продукції через митний контроль, квотування; *логістичні* – пов'язані із втратами або псуванням готової продукції, сировини, напівфабрикатів унаслідок порушення умов та строків переміщення на процесах постачання, виробництва, транспортування, складання, збуту, як усередині організації, так і поза її межами.

За тривалістю дії: *тимчасові* – загрози, які одноразово або періодично постають перед організаціями; *постійні* – які постійно супроводжують діяльність підприємства.

За ступенем небезпеки: *несуттєві* – загрози, які незначною мірою погіршують стан об'єкта, системи або процесів, не порушуючи їх цілісність, та завдають підприємству незначних збитків; *помірні* – які дестабілізують стан об'єкта, системи або процесів у межах допустимих значень, не порушуючи їх цілісність, та завдають підприємству помірних збитків; *небезпечні* – які значною мірою погіршують стан об'єкта, системи або процесів, порушуючи їх цілісність, наближаючи їх до меж граничних значень та завдають підприємству значних збитків; *особливо небезпечні* – які порушують цілісність та стан об'єкта, системи або процесів, виходять за межі граничних значень та завдають підприємству руйнівних збитків.

За можливістю здійснення: *реальні* – які виявляються у результаті дослідження стану діяльності підприємства, аналізі його слабких та вразливих сторін; *потенційні* – дія можливих факторів, які будуть негативно впливати на результати діяльності підприємства.

За джерелом походження: *об'єктивні* – які, не залежать від діяльності суб'єктів господарювання або дії фізичних осіб та виникають без їх участі; *суб'єктивні* – зумовлені навмисними або ненавмисними діями юридичних чи фізичних осіб, органами влади та державними установами.

За можливістю настання: *очевидні* – зумовлені очевидними факторами, настання яких не потребує додаткового обґрунтування; *латентні* – неявні, які тяжко виявляються або прогнозуються.

За характером спрямування: *прямі* – безпосередньо впливають на господарську діяльність підприємств; *непрямі* – несуть опосередкований вплив на діяльність суб'єктів господарювання.

За здійсненням у часі: *безпосередня* – яка, впливає на підприємство в поточному періоді; *поточна* – поява якої можлива протягом року; *далека* – поява якої можлива не раніше, ніж через рік або й більше.

За ймовірністю настання: *малоймовірні* – ймовірність настання дуже низька; *ймовірні* – ймовірність настання невисока, проте потребують прогнозування та планування можливості збитку; *значно ймовірні* – ймовірність настання дуже висока, прогнозуються і забезпечуються бюджетом; *неминучі* – завжди передбачаються і плануються бюджетом, оскільки їх настання обов'язкове за будь-яких умов.

За можливістю запобігання: *непередбачувані* – надскладні, форс-мажорні обставини, які виникають унаслідок природних або техногенних катастроф, епідемій, війн; *передбачувані* – передбачаються на стадії планування бізнес- і технологічних процесів для запобігання або мінімізації можливого збитку.

За можливістю прогнозування: *прогнозовані* – майже завжди виникають унаслідок господарської діяльності суб'єктів господарювання або дії зовнішніх передбачуваних факторів; *випадкові* – не можуть бути передбачені керівництвом і виникають раптово за рахунок форс-мажорних обставин.

За об'єктами зазіхання: *земля* – втрата кількісних або якісних показників земельних ресурсів, які виступають основним фактором

виробництва або діяльності; *капітал* – загроза втрати або пошкодження капіталу підприємства; *персонал* – спричинюються дестабілізаційними процесами соціально-психологічного клімату працівників, а також можливі втрати спричинені їхньою безвідповідальністю або низькою кваліфікацією; *ділова репутація* – ненавмисне або навмисне псування іміджу організації, спричинене негативними відгуками про неї, унаслідок дій, які погіршують якість готової продукції, перешкоджають просуванню її на ринку; *інформація* – зазіхання на інформацію, яка представляє собою «комерційну таємницю»; *технології* – можливі втрати внаслідок порушення технологічних процесів або появи нових, більш ефективних та економічних технологій у конкурентів.

Висновки і перспективи. Отже, аналіз ряду внутрішніх і зовнішніх загроз економічній безпеці підприємств свідчить про їх значну різноманітність. Щодо загроз ефективного функціонування підприємств цукробурякової галузі, то на основі проведеного дослідження можна виокремити такі: економічна та політична нестабільність у країні; обмежена ємність ринку; значні обсяги перехідних залишків; відсутність зовнішніх ринків збуту; високий рівень капітальних витрат; відставання рівня технології виробництва від європейських країн; зростання цін на ресурси; не вигідні умови кредитування; зростання собівартості продукції; встановлення квоти на експорт; корупція; узгодженість виконавчої та законодавчої бази.

Таким чином, завданням керівників господарюючих суб'єктів є, залежно від конкретної ситуації, запровадження системи організаційно-економічних заходів, які дадуть змогу своєчасно виявити, послабити або запобігти можливій дії загроз ефективній діяльності підприємств цукробурякової галузі, і, як наслідок, підвищити рівень їх економічної безпеки та забезпечити прибутковість господарювання.

Список літератури

1. Про основи національної безпеки України : закон України // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 39.
2. Білошкурська Н. В. Теоретичні аспекти економічної безпеки підприємств [Електронний ресурс] / Н. В. Білошкурська, М. В. Білошкурський // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 2. – С. 85–89. – Режим доступу : http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/103/1/Teoretychni_aspekty_ekonomichnoi_bezpeky_pidpriemstv.pdf
3. Дарнопих Г. Ю. Економічна безпека держави в умовах трансформаційної економіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Г. Ю. Дарнопих. – Х., 2004. – 18 с.
4. Євтушевська О. В. Перспективи та загрози розвитку інноваційної діяльності / О. В. Євтушевська // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 3 (153). – С. 8–14.
5. Копитко М. І. Аналіз тріади “Потенційний зловмисник – загроза – об’єкт” з позиції гарантування економічної безпеки промислових підприємств / М. І. Копитко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – № 24.10. – С. 199–204.

6. Копка П. М. Якісні та кількісні оцінки загроз національної безпеки України / П. М. Копка // Євроатлантична інтеграція. Бюлетень «Україна – НАТО». – № 4. – 2005. – С. 15.
7. Крутов В. В. Становлення та розвиток недержавної системи безпеки підприємництва / В. В. Крутов. – К. : Фенікс, 2008. – 406 с.
8. Мельник О. О. Система загроз економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] / О. О. Мельник // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». – 2011. – № 25. – С. 97–103. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/portal/Natural/vcpi/index.html>
9. Подлужна Н. О. Організація управління економічною безпекою підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Н. О. Подлужна. – Донецьк, 2003.
10. Реалізація вкраденого зі складів Аграрного фонду цукру може привести до його дефіциту в 2017 році – «Укрцукор» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrsugar.com/uk/post/realizacia-vkradenogo-zi-skladiv-agrarnogo-fondu-cukru-moze-privesti-do-jogo-deficitu-v-2017-roci-ukrcukor>
11. Реверчук Н. Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур : монографія / Н. Й. Реверчук. – Львів : ЛБІ НБУ, 2004. – 195 с.
12. Родіонов О. В. Формування та розвиток економічної безпеки підприємств : монографія / О. В. Родіонов, А. В. Черкасов. – Луганськ : Янтар, 2011. – 316 с.
13. Філюк Г. Причини кризового стану підприємств цукрової галузі України та шляхи їх розв'язання / Г. Філюк, Д. Ситенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – № 5 (158) . – С. 6–1.
14. Франчук В. І. Особливості організації системи економічної безпеки вітчизняних акціонерних товариств в умовах трансформаційної економіки: монографія / В. І. Франчук. – Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. – 440 с.
15. Ярочкин В. И. Корпоративная разведка. – 2-е изд., перераб. и доп. / В. И. Ярочкин, Я. В. Бузанова. – М. : «Ось-89», 2005. – 304 с. – С. 259–261.
16. Державний комітет статистики [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

References

1. Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine on national security of Ukraine]. (2003). Vidomosti Verkhovnoi Rady —Supreme Council of Ukraine, 39 [in Ukrainian].
2. Biloshkurska, N. V. , Biloshkurskyi M. V. (2013). Teoretychni aspekty ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv [Theoretical aspects of economic security companies]. Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable economic development, 2, 85–89. Retrieved from http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/103/1/Teoretychni_aspekty_ekonomichnoi_bezpeky_pidpriemstv.pdf [in Ukrainian].
3. Darnopykh, H. Yu. (2004). Ekonomichna bezpeka derzhavy v umovakh transformatsiinoi ekonomiky [The economic security of the state in terms of transformation economy] . Extended abstract of candidate's thesis. Kharkiv.
4. Ievtushevska, O. V. (2014). Perspetyvy ta zahrozy rozvytku innovatsiinoyi diyalnosti [Development perspectives and threats to innovative activities]. Aktualni problemy ekonomiky – Actual problems of economics, 3 (153), 8–14 [in Ukrainian].
5. Kopytko, M. I. (2014). Analiz triady "Potentsiinyyi zlovmysnyk – zahroza – ob'iekt" z pozytsii harantuvannia ekonomichnoi bezpeky promyslovykh pidpriemstv [The Analysis of "Potential Hostile – Threat – Object" Triad from the Standpoint of

Ensuring Economic Security of Industrial Enterprises]. Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – 24.10, 199–204. [in Ukrainian].

6. Kopka, P. M. (2005). Yakisni ta kilkisni otsinky zahroz natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Qualitative and quantitative assessment of threats to national security of Ukraine]. Yevroatlantychna intehtratsiya. Biuleten «Ukraina – NATO», 4.

7. Krutov, V. V. (2008). Stanovlennya ta rozvytok nederzhavnoi systemy bezpeky pidpriemnytstva v Ukraini [Formation and development of non-state security business in Ukraine] Phoeni, Kiev, Ukraine. [in Ukrainian].

8. Melnyk, O. O. (2011). Systema zahroz ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [System of threats of economic security]. Visnyk Natsionalnogo tekhnichnogo universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut» – Bulletin of NTU "KhPI", 25, 97–103. Retrieved from: <http://www.nbu.gov.ua/portal/Natural/vcpi/index.html>. [in Ukrainian].

9. Podluzhna, N. O. (2003). Orhanizatsiia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva [Organization management of economic security]. Extended abstract of candidate's thesis. Donetsk. [in Ukrainian].

10. Realizatsiia vkradenoho zi skladiv Ahrarnoho fondu tsukru mozhe pryvesty do yoho defitsytu v 2017 rotsi – «Ukrtsukor». Retrieved from: <http://www.ukrsugar.com/uk/post/realizacia-vkradenogo-zi-skladiv-agrarnogo-fondu-cu-kru-moze-privesti-do-jogo-deficitu-v-2017-roci-ukrcukor>. [in Ukrainian].

11. Reverchuk, N. I. (2004). Upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemnytskykh struktur [Management of economic security businesses]. Lviv: LBI NBU. [in Ukrainian].

12. Rodionov, O. V. Cherkasov, A.V. (2011). Formuvannya ta rozvytok ekonomichnoyi bezpeky pidpriemstv [Formation and development of economic security companies], Yantar, Luhans'k, Ukraine, 316. [in Ukrainian].

13. Fyliuk, H., Sytenko, D. (2014). Prychyny kryzovoho stanu pidpriemstv tsukrovoy haluzi Ukrainy ta shliakhy yikh rozviazannia [CAUSES OF CRISIS SITUATION IN UKRAINE SUGAR INDUSTRY ENTERPRISES AND THEIR SOLUTIONS]. Visnyk Kyivskoho natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 158, 6–11. [in Ukrainian].

14. Franchuk, V. I. (2010). Osoblyvosti orhanizatsii systemy ekonomichnoi bezpeky vitchyznianskykh aktsionerskykh tovarystv v umovakh transformatsiinoi ekonomiky [Features of the organization of economic security of domestic joint-stock companies in the transformation economy]: [monohrafiya] / V. I. Franchuk. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 440. [In Ukrainian].

15. Iarochkyn, V. Y., Buzanova, Ya. V. (2005). Korporativnaia razvedka [Corporate intelligence] (2nd ed., rev.). Moscow: «Os-89», 304 [in Russian].

16. State Statistics Committee of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

ОСНОВНЫЕ УГРОЗЫ ЭФФЕКТИВНОГО ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ САХАРНОСВЕКЛОВОЙ ОТРАСЛИ

А. С. Гриценко

Аннотация. Исследован вопрос угрозы экономической безопасности предприятия. Сгруппированы виды угроз в соответствии с их основными классификационными признаками. Впервые выделены

логистические угрозы в соответствии со сферой возникновения. Обосновано влияние угроз на производственно-хозяйственную деятельность предприятий сахарносвекловичной отрасли.

Ключевые слова: безопасность, предприятие, экономическая безопасность, классификация, опасность, угроза

MAIN THREATS OF EFFECTIVE ENTERPRISES OPERATION IN SUGAR BEET FIELD

A. S. Grytsenko

Abstract. The article is devoted to the question of threats to the economic security of the enterprise. Types of threats are grouped according to their basic classifications. For the first time it was singled out the logistic threat according to areas of origin. The threats influence on production and economic activity of enterprises of sugar beet industry was grounded.

Keywords: security, enterprise, economic security, classification, danger, threat

УДК 631.147.003.13

ДО МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА

М. М. ГУЗЬ, старший викладач
кафедри статистики та економічного аналізу*
**Національний університет біоресурсів
і природокористування України**

Анотація. Органічне сільське господарство більш позитивно впливає на стан навколишнього природного середовища та якість продуктів харчування порівняно з традиційним землеробством. Крім того, його економічна ефективність є значно більшою. Але існує ряд факторів, що стримують його розвиток: відсутність належного платоспроможного попиту та тривалість перехідного періоду для ведення органічного землеробства. Екологічні наслідки результатів природокористування набувають дедалі більшого значення, а тому потребують більш ґрунтовних методів аналізу.

Визначено методичні засади щодо обґрунтування показників, які повинні бути обрані для аналізу впливу на навколишнє середовище і ефекту від використання ресурсів при органічній системі ведення сільського господарства. Визначено показники, що найповнішою мірою характеризують ефективність ведення органічного землеробства як

* Науковий керівник – доктор економічних наук, професор В. К. Савчук